

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én másfél iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Ném tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtaték.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz-és értékküldemények az Erdélyi Gazda

kiadó-hivatalához címzendők.

A hirdetési díjszabályzatról a kiadó hivatal ad felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök Szabó József; Dr. Berde Aron, Báró Jósika Sámuel, Szabó Sámuel, Vörös Sándor
felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: A szesz monopolium. — Néhány jelesebb konyhakerti növény. — Őszi barackfák nyesése. Fényes Károly. — Az utak befásítása. — A dohányrása nevelése. — A svéd erdei fenyőről. — Gyümölcsfák termékenyebbé tétele. — Dohos borok gyógyítása. — Tejelő tehének takarmányozása. — A méhkaptárak ügyében. — Tavaszi faültetés. — Szövetségi közgyűlés. — A káposztázóndék. — Mezőgazdasági területek felhasználása. — Egyleti mozgalom: Vál. ülés márczius 3-án. — Élelmi-szerek szállítása. — Új fajta székely törökbuza. — Füzdgvány eladás. — Marhaszállítás Pozsonyból. — Piaczi árak. — Hirdetések. <

A szesz monopolium.

— Sigmoud Dezső országgyűlési képviselő javaslata. —

A szesz-monopolium kérdését Bismark hg. vetette fel a német országgyűlésben, a törvényjavaslat keresztülvitelére vonatkozó törekvései azonban, itt ki nem fejthető okokból hajótörést szenvedtek. Németországban a szesz-monopolium jövedelme 150 millió arany frtra volt számítva; Franciaországban még magasabbra s míg daczára eme kedvező pénzügyi kilátásoknak, a szakkörök az eszmét mindkét helyen elejtették; addig Svájc szép csendben a maga viszonyaihoz alkalmazva keresztül vitte azt. E körülmény arra mutat, hogy gyakorlatiasan alkalmazva a monopolium behozatala helyes volna. Magyarországon, hol az állam háztartási egyensúly, csupán megtakarítások által helyre nem állítható, s a kormány a dohány egyedáruság jobb kihasználása, a posta és távirtda egyesítése, a szállítási adó emelése, a bélyeg és illeték törvények módosítása stb. által törekszik a pénzügyi egyensúly helyreállításának célja felé; meggyőződésünk, hogy semmi sem nyujtana erre oly hatalmas eszközt, mint a szesz-monopolium életbeléptetése. — A szesz megadóztatása állam pénzügyi szempontból, ha tekintetbe vesszük más államok példáját nemcsak kivehető, hanem a megfelelő reformok mellett a jelenleginek háromszorosára emelhető. Pénzügyi viszonyaink mellett; midőn a legilletékesebb szakegység elismerik, hogy az egyenes adók nem emelhetők; új bevételi forrásokról kell gondolkozni. Kitünő megadóztatási tárgy a szesz.

Minden művelt államban, sőt még Oroszországban is a szeszadó nagy mérvben haladja felül a nálunk alkalmazott tételeket, e sorozat elején áll Anglia egy Hl. tiszta szeszre 234 frt adót vetve, végül Svédország 44 frttal. Magyarországon pedig esik egy Hl-tre állami fogyasztási adó 9 frt, italmérsi jog czimén 22 frt, összesen 31 frt.

A monopolium keresztül volna vihető, a regále előző megváltása nélkül is, a pálinka ára pedig literenként tényleg csak 10 krral növekednék, ami nem oly teher, melyet ezen czikk el ne bírna. Azonkívül indokolt, hogy a szesz közegészségügyi szempontból is, nagyobb adó teher alá kerüljön, miután be van bizonyítva, hogy a szeszfogyasztás terjedésével a halandóság is növekszik. Különösen ártalmas pedig az egészségre a jelenleg legjobban fogyasztott tisztátalan nyers szesz. A monopolium behozatala által a legkönnyebben volna keresztülvihető, hogy az emberi élvezetre szánt italok készítésénél, csakis tisztított szesz jöjjön alkalmazásba.

A monopolium eszméje a legkényelmesebben alkalmazható a hazai ipari viszonyokhoz is, nem jön ellentétbe az iparosok érdekével, sem az ipar fejlődésével; sőt ellenkezőleg, annak elősegelésére szolgál, mert a termelő ipar mindig biztos vevőre talál; amelltt a kormány különösen a mezőgazdasági szeszgyárakat, a czélszerűnek látott számhoz képest, tetszés szerint szaporíthatja. Az állam a monopolium behozatalával, a termelő és a fogyasztó közönség között, a közvetítő szerepet játsza. Ilyformán természetesen a szesztermelés mérvé korlátozva lenne, a fogyasztás arányához képest; ami az ipar tekintetéből a mai mesterségesen túlszigázott productió mellett nem káros. Külföldre termelni, a világpiaczen uralkodó versenynyel szemben haszonnal, ma már nem lehet s a kiviteltre termelt, de külföldön nem értékesíthető szesz a beföldi fogyasztás árait csökkenti.

A monopolium amelltt, hogy a technikai haladásnak utjában nem áll, különösen a gazdasági szeszfeldék keletkezését

van hivatva elősegíteni; nagyobb ipari szeszgyáraink már ugyanis kellő számban levén: azonkívül a semmi létjogosultsággal nem bíró adómentes szeszfőzést teljesen beszüntetné; mivel létjogosultsága hazánkban a nagygyári, mezőgazdasági, a cognac és a gyümölcs-szeszfőzésnek van. Az ipari és gazdasági szeszgyáraknak ilyenmü védelme a monopolum által indokolt, mert az előbbiek közvetve, az utóbbiak pedig közvetlenül hatnak a mezőgazdaság fejlődésére, oly fontos adótárgynak pedig mint a szesz, az adózás alól elvonása igazolva nincs. Az országban termelt szesz 80%-je a nagyipari gyárakból kerül ki, s ebből láthatólag a mezőgazdasági terményeknek nagyon is figyelembe veendő fogyasztója. Ez említett körülmény különösen azon esetben igen fontos, nemzetgazdasági tekintetből tekintve, ha az így termelt szeszt nem a belföld fogyasztja el, hanem a világpiacra értékesítik. Ezen ipari gyárak fogyasztása 3 millió q. gabona, melynek $\frac{5}{6}$ része törökbuza. E körülmény okozza bizonynyal, hogy a törökbuza ára nálunk, — dacára a külszállításra, alkalmatlan voltának — oly magas és kevés áringadozásnak van kitéve. (?) A szarvasmarha értékesítésére és árának emelésére is befoly, évenként 100,000 drb. marhát hízal s azokat a legmagasabb árakon adja el. Nem kevés része van tehát az ujabban észrevehető áremelkedésekre az ipari-szeszgyáraknak. Olcsó trágya termelése pedig a gazdáknak szintén határozott haszon, mert a jelen fejlettebb közlekedési viszonyok mellett, sok esetben könnyebben juthatnak trágyához a gyárak, mint gazdaságuk után.

A mezőgazdasági szeszgyáraknak ágrár szempontból van azonban egy nagy előnyök, az ipari szeszgyárak felett u. i. az ipari szeszgyárak lehetőleg közlekedési központokon állítatván fel, trágyatermelése éppen azon vidékek javára nem eshetik, hol az a legszükségesebb volna; míg a gazdasági szeszgyártás specialisan a gazdaság földjének javítására hat. Ilyenformán az állattenyésztést is hivatva van emelni, holott az ipari gyárak csak a hízalást karolhatván fel, a tenyésztésre közvetlenül nem folynak be. Különösen az alföldön volna kívánatos gazdasági szeszgyárak felállítása, mint ahol a takarmány termelés nem kielégítő. A monopolum behozása által a kormány azon helyzetbe jut, hogy a gazdasági szeszgyárak keletkezését elősegítheti. Sokan a monopolum helyett, inkább a nagyobb adóztatás mellett harcolnak. Ez azonban nem pótolja a monopolumot; ha u. i. a jelenlegi viszonyokat számba vesszük, azt látjuk, hogy a világverseny következtében, a túltermelés miatt kivitelünket, eddig is csak mesterséges módon, az adó visszafizetése mellett sikerült fentartani. Tekintetbe kell vennünk azt is, hogy egyáltalán nem jogos a közösen fizetett adót egy osztály javára igazolatlanul fordítani; másrésztől a jelen kereskedelmi állapotok mellett, a jelzett szabálytalanság sok ideig tarthat, sőt a premiumok emelése is szükségessé válhatik. Ellenben a monopolum tetszés szerint korlátozhatván a termelést, ez úgy a kül, mint a belfogyasztással szemben arányos lépést tarthat s ilyenformán nemcsak a szesz, de a termények ára is emelkedni fog. Azonkívül a jelenlegi kisebb adó mellett is, éppen a korlátlan termelés következtében megtörtént, hogy ezen adót a fogyasztásra áthárítani a gyárosnak nem sikerült; mennyivel inkább előfor-

dulhat ezen eset, magas adók mellett: az adómentes és kis üsti szeszfőzés pedig úgy a magasabb adók, mint a monopolum behozatala esetében megszüntetendő. A szesz-monopolum életbe léptetésének első alapját, mindenesetre a fogyasztás mérvének pontos megállapítása képezi. Erre nézve az adóstatisztika nyújt támpontokat; azonban biztos alapul az itt kimutatott fogyasztott mennyiség nem vehető, mert igen sok termelt szesz elkerülte a megadóztatást. Ezen körülménynek számbavételével, valamint a kivitel és behozatal levonása után előttünk áll a belfogyasztás; mely 8 évi átlag szerint teljes biztonsággal tehető 1,100,000 hectoliterre.

Ezen fogyasztási mennyiségnél, ha a kiadás és bevételeket egymással szembe állítjuk, közel 40 millió frt tiszta jövedelmet mutathatunk ki, mely rövid idő alatt esetleg 60 millióra emelkedhetnék, hazánk pénzügyi viszonyainak és anyagi boldogulhatásának nagy előnyére. —

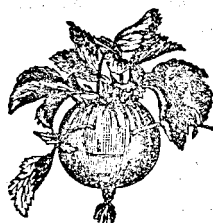
x.

Néhány jelesebb konyhakerti növény.

Most midőn a magárosok elárasztyják árjegyzékeikkel a közönséget, ugyancsak nehéz a kiválasztás, mert ezen árjegyzékekben össze van halmozva minden, okszerű kiválasztás nélkül, sok jó fajta konyhakerti növény mellett sok olyan termény is, melynek magvára ugyancsak kár pazarolni a pénzt, gondozására a fáradságot; mert a hangzatos mellékevek még nem biztosítják a sikert. Örömlükre szolgál hogy Spiegel S. budapesti fiatal magkereskedő és az erdélyi gyümölcsstermelőknek kedvelt vevője egy czélszerűen berendezett katalogust adott ki. E katalogusból mutatjuk be néhány konyhakerti terményeknek ábráját, közölvén röviden azoknak termelési módját is.

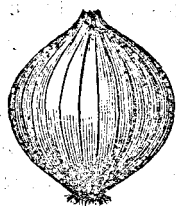
Itt van első sorban a Hógömb karfiol valamennyi eddig ismert virágkel közt a legkorábbi, hófehér óriás-nagy szorosan zárt kemény fejekkel. Eddigelé páratlan, jól és erősen trágyázott és kissé nedves, de jó talajt igényel, Korai használatra január február hóban melegágyban vetik el magját és május hó elején a fiatal növények kiültetendők; késői használatra azouban május hóban jól védett szabad földbe vetendő és mihelyt a növények megerősödtek (4—5 leveles korában) az átültetés 50 cm. távolságban történik. A forróság és nedvesség kártékony hatásának elhárítása végett a leveleket a rózsák felett kissé befelé kell hajtani.

Kalaráb bécsi legkorábbi (l. 1. ábr.) és késői óriás (l. 2. ábr.) Melegágyba márczius havában késői fajokat júniusig vetünk. A korai fajokat 30 ctm. a későieket 40—60 ctmnyire plántáljuk egymástól. Szegényebb földdel is megelégszik és kissé árnyas helyen is tenyészik. Bö locsolás elhárítja megfásodását.

1. ábra.

Hagyma Tripoli Giaut Rocca (3. ábr.)

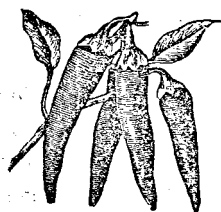
3. ábra.

2. ábra.

óriás nagyságúra is meguövekszik. Február—márciusban vetjük melegágyba, innen április közepén 20—25 cmnyi távolságra egymástól kiültetjük. Ha sárgulni kezdenek szárai, ezeket letiporjuk, a mi a hagyma fejlődését fokozza.

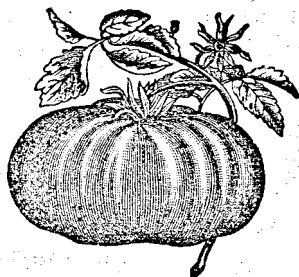
Paprika Cayennei. (4. ábr.) Március hóban vetjük melegágyba, innen a fiatal növények május végével szabadba plántáltaknak. A paprika egyéb kezelési módját ismertetni felesleges, ismeri azt hazánkban mindenki.

4. ábra.

Paradicsom nagy vörös.

(5. ábr.) Magját március hóban melegágyba vetik el és május hó körül, ha utófagyoktól mit sem lehet tartani, a palánták szabadföldbe, napos helyre ültetendők. Jól trágyázott föld, locsolása és a fölösleges, valamint az apró galyak kacsozása tenyésztésüknek főfeltételei.

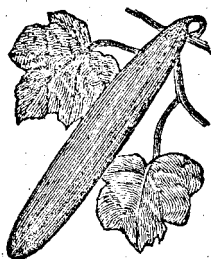
5. ábra.

Ugorka párizsi fürtös cornichon (6. ábr.) Porhanyó, vérmes, de nem tulságos buja földet kíván, szabadba májusban vetjük, melegágyról a rászákat 60—70 centiméternyire szétültetjük.

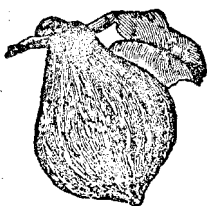
6. ábra.

A königsdorfi ugorka. (7. ábr.) kiválóképp melegágyi tenyésztésre alkalmas.

7. ábra.

Tök Hubbard (8. ábr.) a legkitünőbb asztali tökök egyike, sütésre és főzésre egyaránt alkalmas. Húsa sötétnarancspiros. Jól trágyázott vizenyős, napos talajt szeretnek. Ganajhalmon legjobban diszlenek. A mag április hó végén vettetik 3"-nyi mélységbe. Csirázás közben gyakori locsolás kívánatos: hogy nagyobb és jobb izübb példányokra lehessen szert tenni, tanácsos csak néhány gyümölcsöt tenyésztés alá venni és a fölösleges hajtásokat eltávolítani.

8. ábra.

Bab Flageolet viasz (9. ábr.) hosszú viaszsárga hüvelyei kitünő zsengeizűek és húsosak, e változvány korai és bőtermőségére nézve valamennyi viaszbabfajt fölülmulja.

9. ábra.

Kövér és jól trágyázott föld nem felel meg, legjobban díszlik azonban jól porhanyított kertföldben. Rendesen május hó közepe táján vettetik; lehet azonban június végeig is azon czélból vetni, hogy még később is lehessen zöld babot szedni. A növényt legalább is háromszor kell kapálni és az ágyakat tisztán tartani. Előnyös a magot ültetés előtt 24 óráig langyos vízben áztatni.

Mindezen termények magvai mint említettük Spiegel és társ a magüzletében rendelhetőek meg. Budapestén sugárut 16 sz. Spiegel egyébiránt késznek nyilatkozott mindazon t. olvasóknak árjegyzékét megküldeni a ki azt tőle kéri. Azon termelőknak, kik annak idején gyümölcs-termésüknek szolid értékesítési czéget keresnek, melegen ajánljuk Spiegel urnak üzletét. —

Az őszi barackfák nyesése.

Széttekintve szőlőshegyeinken, az őszi barackfák kezelésében igen sokat kifogásolhatunk, mert legtöbbnyire kivált a korosabb fák felkopaszodva, csak tetejükön hordanak gyér koronát. Nagyon ritka azon eset, hol ezen megszokottságot esinos jól nevelt, hivatott kezekre valló alak váltaná fel. A gazdasági gyümölcsfáknál ha nem javasolhatjuk is a nyesést; amennyiben már a termésbe indult nagy fáknál annak kivitele nem szükséges és nem is fizetné ki magát; a kisebb növésű őszi-barackfáknál erre nézve akadály nem fordul elő, sőt nyesés nélkül ezek termesztése nem is sikerül kellőleg. Miért kopaszodnak fel a vénebb őszi-barackfák kivétel nélkül? A felelet erre az: mert a barackfa sohasem, vagy nem czélszerűen nyestetvén, a nedvkeringés csak a vezér s a felső szemeket kelti életre; továbbá olyannyira fényt kedvelő, hogy saját árnyalását sem tűri, minek köve kezében az alsóbb ágak lassanként elszáradnak s végre csak a tetején marad a fáknak egy kis bog. A kés és olló okadatolt használata által, a fentebb helytelenített körülményt lehetőleg megakadályozva, fáink élettartamát is meghosszabbíthatjuk, sőt termésébe is némi rendszerességet hozhatunk be. Igyekezzünk a fát természetes növesi alakja szerint nevelni. Vegyünk fel egy éves fácskát kiindulási pontul, már ennél kezdjük meg 3—4 oldal ágak a nevelését mintegy 30—45 cmre a föld felszínétől; ha ily alant tartjuk a fákat, a felkopaszodástól inkább meg lesznek mentve. Jelzett czélból viszszavágjuk a sudart képviselő éves hajtást 5—6 szemre, melyek állása ugy

választandó meg, hogy egymástól mind különböző irányba nyúló, a törzset lehetőleg a központba foglaló hajtásokat hozzanak. A következő évben minden hajtást, 8—10 szemre vágunk vissza úgy, hogy az alak már szembetűnő legyen. A sudart pedig erőssége szerint 30—40 cm. hosszúságban messzük el. Valamely szem ha az oldalágakon, vagy a sudaron a felső 5 szem ki nem hajtana, felette egy cm.-nyire fél cm. széles bevágást eszközölünk, úgy, hogy két vágással egy ék essék ki és a farész-ből is messzünk ki valamit.

Ha már ennyire jutottunk, most azon a ponton vagyunk, hol a termésre és a fa tartósságára kell az alakon kívüli a nyelés véghezvitelénél ügyelettel lennünk. A meghagyott szemek mindenikének kihajtása esetében fácskánk meglehetősen sűrű lesz, s úgy néz ki, mint egy bokréta; most tehát gondolnunk kell a korona szellőssé tételére s a termésre is, mert csemeténk immár 4-ik évébe fordult. Az alakra figyelmet fordítva a sudar felső részén kijött 4—5 hajtással és magával a sudarral is úgy járunk el, mint a megelőző évben tettünk volt. Tudjuk továbbá, hogy a barackfa termését az éves hajtásokon hozza, e körülmény azt követeli, hogy lehetőleg nagyszámu éves hajtások fejlődjenek; azonban a későbbi korra is gondolnunk kell, hogy fánk erőteljes maradjon; miért is arányt kell a korona és termés között hozni. Kitűzött célunkat, hogy elérhessük minden második egy éves hajtást hagyjunk meg termőnek, a többiek pedig 2 szemre nyessük vissza. Kivételt képeznek természetesen a korona tovább képzésére szolgáló éves hajtások, melyeket 6—10 szemre vágunk. A következő évben a kitermelt ágacskákat eltávolítjuk, hogy a korona tultömöt ne legyen. Így eljárva most már csak a múlt évben két éves hajtással diszeskedő csapocskák maradtak fenn, ezen hajtások egyikét egész hosszában termőnek hagyjuk, a másikat pedig két szemre visszavágjuk. A jövő években hasonlólag járunk el, — megjegyezvén, hogy a csapokon netán alantabb előtörő hajtásokat 1—2 szemes biztosító csapokra vágjuk — a kitermelt galyacskákat vagy egy szemre nyessük vissza, vagy ha a körülmények — pl. a korona szellőssége, vagy más termő hajtás gyengesége — úgy kívánánk, a hozzátartozó csaprészlettel eltávolítjuk. Az ily visszanyesésekkel a rejtett szemeknek egész tömege fejlődik s így a felkopaszodásnak czélszerű már fennebb említett bevágásokkal eleje vehető. Különösen szükséges, hogy az ágak végén levő vezérhajtásokat évenként annak erősségéhez képest 6—10 szemre vágjuk, hogy így nedvkeringés az alantabb eső csapokban is jobban működhessek. Ennek elmulasztása, a nedvkeringsnek a végső vezérszemekbe irányulásával a többi szemek alva maradását s az ágak elkopaszodását vonná maga után.

Fényes Károly.

Az utak befásítása.

Érdekes példát szolgáltat Hannover tartomány, (mint a „Falusi Gazdában“ olvassuk) az utak gyümölesfával való befásítására, hol ezt az állam hajtja végre; miután a községek ez irányban, ott sem igen mozogtak.

A hildesheimi kerületben 216 kilométer hosszan vannak az országutak beültetve, a gyümölesfák száma 30,500,

e számnak $\frac{1}{3}$ része fiatal csemete; mely még termést nem ad. A fák három évről számított évenkénti átlag jövedelme 16,000 frt. A hanoweri kerületben 25,000 fa után, 12,000 frt átlag jövedelem származott. A göttingeni kerületben 37,000 fa után, 10,000 frt. volt az átlag bevétel. Összesen tehát 92,500 drb. gyümölesfa, három évi összes termény értéke 114,000 frt. Egy fa átlagban 1 frt 23 krt jövedelmez. Az ültetés darabonként 1 frt 16 krba került, azonkívül az őrzés évenként minden fa után 10 krba; a fák 40 éves korukig termőképesek és teremni 15—16-ik évökben kezdenek. A ültetési költségeket amint ezen adatokból kiűnik az első három évi termés már fedezte, sőt minden fa még 7 kr. felesleget is adott. Az őrzés évenként a 92,500 darabnál 9,250 frtba kerül, ez 16 év alatt, míg a fák termőkévé válnak 147,000 frtot tesz; ezen összeg — miután az évi átlag jövedelem 38,000 frt. — 4 év alatt törlesztésre kerül.

A befektetés tehát az ültetéssel együtt 254,300 frtnyi tőkének felel meg, mely összeg 7 év alatt visszafordul s még a kezelési költségeket is fedezi; ezentul pedig 27,000 frt évenkénti tiszta jövedelemmel állunk szemben, s ilyenformán a befektetett tőke évenként kerekszámában 10% tiszta bevételt ad.

Nálunk az államtól egyhamar nem igen várhatjuk, az utak befásításának kezdeményezését, sokkal inkább el van annak kormánya a politikai és más nemzetgazdasági dolgokkal foglalkozva, sem hogy ilyenmü befektetésekre ideje jutna és pénze lenne. Annnyival inkább kötelessége volna ez a gazdasági egyesületeknek és pedig különösen a vidéki egyleteknek, úgy egyenes vállalkozás, valamint ilyeneknek elősegítése által. —

A dohányrása nevelése

czimü Láng Ferencz által írott értekezés kivonatol közlését az alábbiakban jónak látjuk. Az egészséges s az ültetés előhaladásával fokozatosan kellő számban rendelkezésre álló, el nem vett, fiatal, erőteljes — plánták — rászák nevelése a fő, a dohány termelésénél. Ennek elérésére 3 dologra kell figyelniünk: a melegágy idejében való helyes elkészítésére; a talaj szerint megválasztott dohánymag helyes elvetése és a dohány-rászák gondos ápolására. Háromféle dohányplántás ágyat kell készíteni t. i. márczius hó első felében egy hideg és egy melegágyat, márczius hó 2-ik felében pedig ismét egy hideg-ágyat. Lehetőleg napos és védett helyen holdanként 2 négyszög métert számítva egy méter szélességben, tehát 5 mr. hosszú és 1 mr. széles ágyat holdjára, a kijelölt mennyiségű földterületet felássuk és egy \square m-re 25 kg. érett trágyát véve, a földet ezzel jól átrostáljuk és deszkával lelapogatjuk. Ezután $1\frac{1}{2}$ cm. hosszú fogakkal bíró gereblyével; melynek fogai is épen ily távolra esnek; barázdákat húzunk keresztbe és ebbe vetjük az elaprotolt poralaku tyuktrágyával és korpával kevert dohánymagot és pedig egy liter ily egyenlő mértékbe vett keverékre $\frac{1}{100}$ rész liter dohánymagot számítva. Majd az ágy hosszában húzunk barázdákat és így is bevetjük s deszkával az egészet lelapogatjuk s éjjelre takaróval védjük. Ezen plántás ágyban legkésőbb csak május 5—10-én fog a mag kikelni s július hó első felében erőteljes rászákat szolgáltat. Ekkor pótolhatjuk az előbb ültetett de megsemmisült növényeket. A már említett a mivelendő

holdak számához arányosított területről 20 ezer plánta nyerhető, mely mindig bőven elég egy hold beültetésére, ez esetben már csak az utánpótlásra levén szükség, 4 holdat számíthatunk minden 5 m. hosszú ágyra. Legjobb e hideg ágyakat még novemberben elkészíteni és bevetni, törökbusaszár és arasznyi vastag szalmatakaróval fedni be, melyeket márczius elejével nappalra eltávolítunk. A második plántás a melegágy, mit márczius első hetében elkészítünk, nem ajánlhatók az alól melegítő, hanem csak az oldalról melegítő ágyak. E célból a szükség szerinti hosszúságban és a kellő szélességben kimérjük az ágyakat és 60 cm. széles árokkal vesszük körül. Több helyen és a szegletekre karókat verünk le, hogy legyen mihez szegezni az oldalvédőül és a betakarásra szükséges deszkákat. A déli oldalon egy, az északi oldalon pedig két deszkát alkalmazunk, hogy kellő lejtése legyen az ágyaknak. A kiásott árkot friss nedves lótrágyával tömjük meg, ha a trágya nem volna elég nedves tömés közben megöntözzük; a felszínen felül pedig csaknem a deszka keret széleig trágyából melegítő részt is csinálunk és azt a kihányt földdel betakarjuk. Ezután a deszkakereten belül a földet 2 ásonyomnyi mélyen felássák és érett trágyával összerostáljuk. Végre takaróul egyszerű szalma haczurát készítünk. Így készített 2 □ mtr. melegágyról 13—15 ezer plántát nyerhetünk. A vetőmag csiráztatása nem helyes, mert a mag ez esetben egyenlőtlenül kél, miután a nedvesség a héjon levő ragacsos anyagot feláztatva csomósítja; az elvetett és csira-levelével lefelé esett mag pedig nem bír magának utat törni a felszínre.

A melegágyat elvetés után ha nem lenne elég nedves, eső vagy folyóvízzel megöntözzük. A márczius 15-én túl készülő hideg-ágy számára szintén napos, sík fekvésű helyet nézünk ki, kiássuk itt a földet 2 ásonyomnyi mélyen; a felső réteget elkülönítvén az alsótól, az előbb kiemelt földet $\frac{1}{4}$ részben érett trágyával keverjük és egyenletesen a gödörbe elterítjük; a többi földből pedig az északi, keleti és nyugati oldalon sánczot készítünk védelméül. Pár napi ülepedés után a földet meglapogatjuk s mint említve volt, bevetjük. Az ily ágyakról május 2-ik felében csak oly számban lehet nyerni a plántát mint a melegágyakról.

Ennyi röviden az, mit e füzetben leírva találunk; kapható 20 krért Szegeden Láng Ferencz m. k. dohány-beváltó felügyelőnél. Ajánljuk praktikus irányánál fogva az érdeklődők szíves figyelmébe.

A svéd erdei fenyőről

a „Gazdasági lapok“-ban Gruner Lajos értekezik, miután e részben nálunk is történtek kísérletek, nem lesz érdektelen e cikknek kivonatos közlése. Gruner felemlíti, hogy az erdei és luczfenyő faj Svédország és Norvégiában, mely jeles minőséget ért el e tartományok zord éghajlata alatt s hogy a svéd magvak kivitele mindig nagyobb mérveket kezd ölteni. Dánia és Belgium igen felkarolták ezen fenyő fajok termelését. Hozzánk az 1885 évi orsz. kiállítás alkalmával svéd consulatusunk utján jutott el. Dániában Riegels kísérletei kiderítették, hogy e fenyő faj sokkal erőteljesebb növésű és ellenállóbb akár a növényi, akár az állati elősdiékkal szemben, mivel fája keményebb. Fahozama

ugy, mint ennek értéke is nagyobb a közönséges fenyőkénel. Fiatalkorában sokkal erőteljesebb növésű levén, vágási ideje is 10—20 évvel előbb beáll. Magja ugyan meglehetősen drága, mert a svéd erdei fenyőnél 4-5 forint, a svéd luczfenyőnél pedig 2.25 ft kilogrammonként, de ezen különbséget kiegyenlíti a mag aprósága, mely a mi erdei fenyőinknél jóval kisebb — és a csirázó képesség jósága; míg ugyanis a svéd magnál 91%, addig a délibb vidékek erdei fenyőinél csak 50—60% a csirázó képesség. Hazánkban is eszközöltek kísérleteket e fák termelésére, nevezetesen a trencsénmegyei gazdasági és erdészeti egyesület tagjai közül többen; a megye hét különböző helyén történt kísérletek e fenyő fajok gyors és erőteljes növéséről tanuskodnak. Ezenkívül más vidékeken mint Selmecezen az erdész-akadémianál, Kecskeméten, Keszthelyen és Lőcsén szintén tettek termelési kísérleteket. Az akadémia észleletei szerint egy grammban van 225—230 mag, melyből 92% csirázott, s állag a télíg egy grammból 56 csemetét sikerült nevelni s ezek fejlődésükben erőteljesebbek voltak a mi fenyőinknél. Az alföldön is kívánatos volna a svéd erdei fenyővel kísérletet tenni, míg a magasabb övezetben fekvő vidékekre a lucz-fenyőnek meghonosítása lenne czélszerű, mely inkább eltűri a nedves zordabb éghajlatot, csekély gyökérzete folytán pedig szegényebb talajnemeken is diszlik, kitünő épület és szerszám-fát, gyantát és cseranyagot szolgáltat.

Nálunk tudomásunk szerint Br. Bánffy Ernő, Barcsay Domokos és Kolozsvár városa szereztek be ily magot; érdekes volna az ő tapasztalataikról is valamit hallani.

Gyümölcsfák termékenyebbé tétele.

Ismert dolog, hogy a gyűrűzés által, mely csökkenti a gyökerekből a törzsbe, illetőleg az ágakba áramló nedvkeringését, az illető ágakat nagyobb termőképességre lehet készíteni. Csakhogy a héjnak a gyűrűzésnél való átmetszése, főleg ha gyakrabban ismételtetik, a növényt nagyon kimeríti, úgy hogy az korábban elpusztul. Ez okból az újabb pomologusok úgy cselekszenek, hogy a gyűrűzés helyett az illető ágakat sodronnyal kötik el, olyformán, hogy kora tavasszal, mielőtt a nedvkeringés megindul, az illető ágat vagy szőlővesszőt, melyet kiválóan termőképessé akarnak tenni, megfelelő helyen háromszorosan átkötik vékony de erős vassodronnyal, s a sodronny végeit fogóval összecsavarják, úgy hogy a kötés se fel nem oldódhatik, se le nem csuszhatik. Tavasszal azután, ha a virágzás már megtörtént s azt látnók, hogy az illető helyen nem képződött gyümölcs, a kötést ismét le lehet venni, hogy a héj annak helyén újra beforrjon, s azután a következő évben ismételtethetjük az eljárást ugyanazon fán vagy tőkén, a nélkül, hogy ez azt megsínylené, az alakításra azonban természetesen más helyet kell választani. Scharfenberg azt tanácsolja továbbá, hogy virágzás idején a fák gyökereit erősen öntözzük meg, 5—6 akó vizet számítva egy fára. Ez állítólag megakadályozza a virágok lehullását. A fejlődésben levő gyümölcs lehullásának megakadályozására czélszerű szerinte a fa törzse körül szalmát vagy lombot halmozni fel, hogy a napsugarak ne ériék közvetlenül a földet.

(F. É.)

Dohos borok gyógyítása.

Nem ritka eset az, hogy akár tisztátlan és hanyag kezelés következtében, akár véletlenségből borunkat oly hordóba tesszük, melynek egyik része korhadásba ment át, dohos lett és a bor dohos u. n. hordóízes lett. E baj oly módon keletkezik, ha a hordó mosása után a vizet nem csurgatjuk ki eléggé, a víz egy helyen összegyűl és azon helyen a fa korhadni kezd, dohos lesz. A hordó akkor is dohos lesz, ha a kénezésnél a kén lecsap, a fát megégeti, rendszeren mosásnál lepattan és ezen helyen a fa korhadni kezd. Ily esetben nem marad egyéb hátra, miut a hibás dongákat eltávolítani és ujjakkal pótolni, mert különben ilyen hordóban a bor felveszi azt a kellemetlen szagot, mely dohos fának a tulajdonsága. Sokszor használat után a hordót hideg vízzel kimossák és a pinczében egyszerűen állni hagyják, mialatt a hordóban penész képződik és a legtökéletesebb tisztítás dacára is a bejelövő bor igen kellemetlen penészszagot kap és élvezhetetlen lesz. Oly borok tehát, melyek ilyen dohos, penész-, illetőleg hordóízes bírnak, könnyen gyógyíthatók azáltal, ha az illető borokat frissen égetett faszénen átszűrjük, a kellemetlen szag a szén által elnyelve lesz. Igaz ugyan, hogy a szénen szűrt bor színéből és bouquetjéből keveset veszít, de ezen veszteség nem jön tekintetbe akkor, midőn borunk kellemetlen szaga következtében élvezhellen lévén, szűrés után a kellemetlen szagot tökéletesen elveszti és élvezhető lesz. A szűrés legjobban eszközölhető a közönséges hollandi szűrőn, ha finomra törött friss faszénet rendszerenél nagyobb mennyiségben használunk. Ha pedig ily szűrő nem áll rendelkezésünkre, készítsünk magunknak közönséges vászonzól mintegy 50 cm. hosszú és 8—10 cm. széles zsákot szükséglet szerinti mennyiségben, ezt alkalmas helyen felakasztjuk és alá edényt teszünk, a szűrt bor befogadására. Egy-egy zsákba 2—2 maroknyi faszénet teszünk és most a bort a zsákokba öntjük. Eleinte a bor kissé fekete lesz, ezt újra felöntjük, míg tiszta bor nem foly le. Ha már egyszer a bor tisztán foly le, akkor csak arra ügyeljünk, hogy a zsákok mindig tele legyenek, így a szénrészecskék nem jönnek mozgásba és a bor folyton tisztán fog lefolyni. Célszerűnek tapasztaltam a faszénet többször, napjában kétszer, vagy két naponként háromszor felfrissíteni, mert hosszú használatnál a szén tulsokat nyel el a bor kellemetlen szagát okozó gázokból és később nem működik oly tökéletesen. Ily módon szűrt borok elvesztik kellemetlen, undorító u. n. hordóízüket, minőségük igen kevéssel különbözik attól, mint volt egészséges korukban. Megemlítendő még, hogy a szűrt bor kis faszén szagot kap, melyet azonban igen hamar és teljesen elveszt.

A tejelő tehenek takarmányozása.

A „Falusi gazda“ szerint ez fontos kérdés, mert sokan hiszik gazdáink közül, hogy mindegy bármivel táplálják is állataikat, csak azok jól lakjanak, tavasszal azután oly állapotban vannak e marhák, hogy csontjuk csak úgy zörög. Ezzel szemben a jó gazda istállóiból kikerült tehenek fényes sima szőrűek és telik is utánuk a fejő-sajtár. A rendezett gazdaságban ügyelnek ám nem csak hogy mennyit, hanem hogy mit eszik a tehen. Megrakni a jászolt szénával, hogy egyik a mig belé fér, a többit

pedig hagyja izéknek, a jó gazdának nem feladata, mert ez esetben többet érhet az elfogyasztott takarmány mint a nyert tej.

A ki a takarmányt jól ki akarja használni, annak a következő szabályokat ajánljuk figyelmébe: 1. Gondozzuk, tisztogassuk jól a marhát, mert ezáltal egészségét fentarthatjuk. 2. Az istállót lehetőleg 12—14° R. melegen tartjuk. 3. A kellő szellőzésről és jó almozásról gondoskodjunk. 4. Etetés közben és után az állatok maradjanak csendben. 5. Az etetési időt pontosan tartjuk meg és tiszta, de nem túl hideg vizet itassunk, a kutviz ahogy kimerik megfelelő. 6. Rendszeren sózunk, mert a tehenek jobban emésztenek s így jobban is tejelnek.

A takarmányok inkább kevésbé emészthetők, tehát utóbbiak etetése mellett jobban kell sóznunk. A szemes takarmányok között legkönnyebben emészthető a buza, azután a rozs, árpa, tengeri, bab, borsó, tatárka, lencse, bükköny és végül a zab, körülbecsül azért, mert legtöbb héja van. A takarmányban kell zsirnak lenni, mert az elősegíti az emésztést, van is minden takarmányfélében zsir — habár nem látszik is — de kevés olajpogácsa adagolása nem árt, a sok zsir pl. igen sok olajpogácsa etetése azonban emésztési zavarokat okozhat. Tápdús és emészthető szénának előállítására legjobb eszköz a trágyázás és a réteknek virágzás alkalmával történt kaszálása. Jó figyelembe venni, hogy a tehenek mindig sulyuk szerint táplálандók pl. egy 4 mrm. nehézségű állat havonta 4 mrm. jó szénát kíván, melynek felét teste fentartására és valamivel kevesebbet tejtermelésre vagy borjunevelésre fordít, ha tehát teheneinket fejtejük s még ezenkívül vemhesek is, jobban kell őket táplálnunk, pl. 4 q. széna helyett adunk 470 kgmot havonként.

Tudjuk, hogy a széna jósága a termőhely és készítés, valamint az időjárástól nagyon függ. Száraz helyen trágyázott földön termelt, lehetőleg korán vágott és gyorsan szárított széna 3-szor, sőt 4-szer annyit ér, mint nedves helyen későn kaszált és esővert, mert ez utóbbiban nagyon sok az emészthetlen rész. Ebből is láthatjuk, hogy a jó széna készítésnek a gazda legfőbb gondjai közé kell tartoznia s valóban úgy is van. Ellenkező esetben a hiányzó tápanyagot szemes takarmánnyal kell pótolnunk; a napi adag 13—16 kg szénát úgy sem adjuk mind ilyen alakban, hanem polyva, szalma vagy répával helyettesítjük. Szemes vagyis a jó szénát pótló takarmányok közül figyelmet érdemelnek mint olosóbbak, a korpá, olajpogácsa, malompor, ezekből a széna jósága szerint adhatunk naponta 1/2—2 kgig repce-pogácsát vagy malomport, és 1—2 1/2 kgig korpát, továbbá vegyíthetjük is pl. 1/2 kg. korpát 1 kg. olajpogácsával vagy 1/2 kg. olajpogácsát 1 1/2 kg. buza-korpával. Az ily vegyítékek megállapítása úgy minőség, mint mennyiség szerint a gazda tapasztalatától függnek. A jó gazdának tehát a takarmányozásnál sok körülményre kell figyelni és sok számítást tenni, hogy takarmány pazarlás nélkül a lehető legnagyobb eredményt érje el. —

A méhkaptárak ügyében

a jelesen szerkesztett „Magyar méh“ legújabb száma Báró Ambrózy Béla tollából az alábbi talpraesett közleményt hozza:

A méhészet nagymestere Dr. Dzierzon egy német szaklapban érdekesen cikkezvén, élénken illusztrálja észrevételeit azonosok mindenféle kaptárak s újdonságok felett, melyek jelenleg felfedeztetnek és a kiállításokon bemutattnak. Lelkemből mondotta véleményét azon eltévesztett iránnyal szemben, mely nem csak Németországban, de nálunk is uralkodik, mi miatt már több ízben felszóltam.

Dr. Dzierzon azt is mondja: hogy a kaptároknál a legtöbb változás nem javítás, hanem feltűnési vágy. Drágitják a beszerzést, vissza riasztják a kezdőt és megnehezítik a kezelést, a helyett hogy könnyebbé és kellemetesebbé tennék.

Ezen megjegyzések elegendők arra, hogy mi magyar méhészek az egyszerűséghez szintén ragaszkodjunk. Ne fektessünk súlyt tehát complicált formákra, mert ezek költségesek és meg sem felelnek a méhészt várakozásának. Olcsónak, czélszerűnek és a viszonyokhoz mértén könnyen kezelhetőnek kell a kaptárnak lenni, hogy pénzeredményre vezessen. Ez minden más gazdasági iránynál is a fődolog, különben veszteséggel dolgozik a gazda. Tapasztalatból mondhatom, hogy mindazok, kik kizárólagosan csak kaptárok javítására fordítják figyelmüket nem méhészek, mert az igazi méhészt 4 deszka között is fog akadály nélkül sikerrel méhészkedni, amennyiben az eredmény nem a kaptárok complicatiójában, hanem a méhésznek ügyességében rejlik.

Ösmerek kezdőket, kik még a fogót sem tudják rendesen kezökben tartani s már is kaptárok javításán törik eszközöket. Egy nem méhészt pedig, nem rég bemutatott nekem egy általa felfedezett köpüt, melynek ára 100 forint volt. Talán a czélszerűséget a drágasággal akarta pótolni. A méhészeknek pedig igen nagy része a kaptárformák közti nagy eredmény különbségről beszél és némelyik a délmagyarországi kaptárban nem tud méhészkedni, mert eredményre nem jutott. Mintha épen a kaptárformák okoznák azt, hogy némelyik méhészt sok mézet, más meg keveset szüretel. Valóban ilyen anomaliák csak arra valók, hogy a kezdőt tévútra vezessék. A tapasztalt méhészt azonban e fölött csak nevetni szokott. Czélszerűség, könnyű kezelhetőség és olcsóság legyen alapelvünk. Iparkodjunk különösen olyan kaptárokat terjeszteni, melyeket magunk vagyunk képesek előállítani, mert a méhészt különösen a szegényebb osztálynak kezébe való, melynek nagy befektetési tőkéje nincsen és a mely még ki nem próbált, de azért kidicsért és sokszor egyesületi kaptárnak el is elfogadott kaptárokra nehezen szerzett állérait ki nem dobhatja. Mint népkaptárt pedig a Dzierzon-féle ikert, akár simpla, akár dupla formában ajánlom. 1845 óta maig jönnek bizonyult ezen kaptár. Különben is olcsó, mert minden méhészt maga készítheti azt és könnyen kezelhető. —

Tavaszi faültetés.

A ki tavasszal gyümölcsfákat akar ültetni, az mindeuvel előtt ne feledje azon tapasztalatot, miszerint tavasszal csak az iszapba való ültetés biztathat a megfogamzás reményével. Azok számára, kik talán még nem ismernék ez eljárást, ismételjük röviden annak leírását:

A kiásott fagödörbe mindenekelőtt annyi vizet öntünk, hogy azonkívül, a mit az el tud nyelni, még legalább is fél liter vízzel telve legyen. E vízbe hányjuk aztán vissza a kiásott, vagy ha lehet, trágyával már jól összekevert földnek egy részét. E visszahányt föld a gödörben levő vízzel pépszerű híg sárrá képződve, majdnem egészen be fogja tölni a gödröt és ekkor nyomjuk bele szétteregtett gyökerekkel az elültetendő fát, de csak oly mélységre, hogy legalább is egy tenyérnyivel kijebb maradjon a gyökérnyak a rendes földszin felett, mint a minő mélységben az azelőtti helyén állott, mert nem lehet eléggé ismételni, hogy még a gyakorlott gyümölcsstermelő kezén is a gyümölcsfa sinylődik a miatt, mert még ha nem nagyon mélyre is lett ültetve, de később észrevétlenül alásülyedt. Pedig a mélyen ültetés olyan, mintha a gyermeket a pólyával fojtjuk meg.

Midőn az iszapba benyomás által eléggé szétterült gyökerekkel már magától is megáll a fa: akkor aztán a többi kihányt földből körébe huzott 1 méter átmérőjű tányérba ismét bőven vizet töltünk, hogy felülről is kiiszapoltassanak a gyökerek. Rátaposni a gyökerekre a a földet ez ültetési mód mellett nem szükséges, mert az magától is eléggé megüledik, ha azonban mégis a beiszapolt tányér fölébe, ha t. i. netalán nagyon leszállott volna a földje, másnap még új porhanyó földet huzunk, már csak azért, hogy a tányér felszine meg ne cserepesedjék: akkor meg lehet próbálni egy pár lábnyomással, hogy nem sülyedne-e még lejjebb is a föld, vagyis, hogy nincs-e üreg az elültetett fa gyökere körül.

Az ily módon ültetett fa felől aztán még a legszárazabb tavasz alatt is egészen nyugodtan alhatunk és azt a költséget, melyet a leiszapoláshoz szükséges nagyobb mennyiségű víz hordása okozott, bőven visszapótolva találjuk egyfelől valamennyi ültetvényünk megfogamzásában, másfelől és pedig mindenekfelett azoknak első évi gyors növekedésében.

(M. F.)

Szövetségi közgyűlés.

A szövetségbe lépett gazd. egyletek VI ik nagy gyűlése május hó 10-én fog Budapesten megtartatni. Az ülés napirendjére következő kérdések vannak felvéve: 1. Czélszerű-e a helyes gazdálkodás szempontjából, hogy a szalma és a takarmány exportálható? Előadó: gr. Széchenyi Imre. 2. A hadseregnek élelmi szerekkel közvetlen ellátását eszközlik-e tényleg a gazdák és mik e részben teendőink? Előadó: Baross Pál. 3. Az első magyar általános biztosító-társulat által kezdeményezett jégbiztosítási szövetség kérdése. Előadó: Farkas Ábrahám. 4. Országos marhavásárainknak mik hiányai, miként lehetne e hiányokon segíteni? Előadó: Krick Aladár. 5. A faggyuból készült margarinnak tehénvajként eladása káros-e a magyar tehénvaj-termelők érdekeire? Szükséges-e ezt törvényhozásilag tiltítani s mily elvek szemmel tartásával? Előadó: Ordódy Lajos. 6. Lehet-e törvényhozási intézkedésekkel a már csapássá vált arankás heremag forgalmát lehetetlenné tenni s miként? Előadó: Baranyai István. 7. Miképen mozdíttassék elő a megyei gazd. egyletek fők. egyleteit képező gazdakörök létesítése és ezek viszonyának szabályozása az anya-

együlethez? Előadó: Kodolányi Antal. 8. Az állami terhek viselése alól magát kivonó tőke megadóztatása mily módon lenne eszközölhető? Előadó a zemplén megyei gazd. egyelet kiküldötte. 9. A regale megváltás kérdése. Előadó: Dr. Csillag Gyula. 10. Gazdasági egyletek részéről teendő esetleges indítványok. —

A káposztaözöndék

pusztításának meggátlása czéljából legjobb az áttelelt gubókat, sőt tavasszal a lepkéket összefogdosni. Erre mutat az állatok fejlődése és életmódja. A kinőtt özöndék-hernyó ősszel bebábozza magát kisebb-nagyobb szilárd tárgyakra, melyek a káposztaföldök közelében állnak és több-kevesebb védelmet nyújtanak az időjárási viszontagságok ellen, pl. fatörzsek, karók, deszkakerítések, falak stb. E bábokból azután tavasszal, az időjáráshoz képest korábban vagy később elöbuvnak az ismert fehér lepkék. Mindegyik nőstény több mint 100 petét rak a keresztesvirágok családjába tartozó valamely növényre, pl. a vad-repczére. Az ezen petékből előbuvó hernyók mihelyt egészen kinöttek, ismét hasonló helyekre bábózzák be magukat és az ezen bábokból előbuvó lepkék rakják azután petéiket a káposztafélékre, e petékből kel ki az a több milliónyi hernyó, melyek nyár utolján és ősszel annyi bosszúságot okoznak a gazdának. Tegyük fel, hogy az első nemzedékben egy nőstény csak 100 petét rak, ebből a 100 petéből kedvező időjárás mellett ismét ugyanannyi báb és lepke lesz. Ha ezek között csak 50 nőstény van, melyek mindegyike újra 100 petét rak, az első ivadék minden nősténye után nyár utolján 5000, s tíz ily nőstény után 50000 hernyó lesz. A ki tehát tavasszal csak 10 ily nőstényt pusztított el, annak káposztáját 50000 hernyóval kevesebb fogja pusztítani.

(F. É.)

A mezőgazdasági területek felhasználása.

A mező-redőri törvényjavaslat második szakaszára (lásd Erdélyi Gazda idei 5-ik szám) a földmívelési miniszteriumhoz a következő válaszok érkeztek:

A község vagy város határában, az egyes birtokos használhatja-e tulajdonát szabadon, vagy a földbirtok egyes részleteinek használata bizonyos korlátozásokhoz van-e kötve?

Melyek ezen korlátozások; léteznek-e ezeket illető rendszabályok?

Ha léteznek, ezek megfelelőek-e?

Ha a létező rendszabályok meg nem felelnek, mi ennek az oka?

Ha rendszabályok nem lennének és a birtok használata minden tekintetben korlátlanul szabad, czélszerű-e ezen állapot és nem lenne-e jobb bizonyos birtokrészek használatát feltételekhez kötni, pl:

takarmányosok hagyását, zöld-ugar hagyását stb. kötelezővé tenni?

Ha viszont a birtok használata a város vagy község határában bizonyos korlátokhoz van kötve, melyek azok?

A mezőgazdasági területeknek használatát illetőleg nagy különbség van a tagosított és nem tagosított határok között. Tagosított határokon a használat rendszeresen szabad. Ott azonban, hol a tagosítás alkalmával nem egy, hanem több dűlőben osztott ki az egyesek illetősége, a használat olykor korlátozva van, vagy a korlátozás legalább is üdvös lenne

Nem tagosított határokon a használat korlátozott és pedig rendszeresen a vetés-forgó s a tarló-legeltetés által. Vannak azonban ily határokon is parcellák, melyek a forgó betartása alól kivetve, szabadon használhatók; ezek rendszeresen a község mellett terülnek el, kapás vagy más vetemények s főleg takarmánynövények termesztésére szolgálnak.

A vetés-forgó az ország tulajdonképpen nagy részében a hármasszoros, esetleg a négyes forgó. Vannak azonban egyes megyék, főleg a Királyhágón túl s az ország keleti határán, hol a szántóknak csupán fele kerül mivelés alá, a másik pedig parlagon hagyatván, legelőnek használtatik.

Az ugartartás alapját rendszerint szokás évszázados gyakorlat képezi, dacára a földbirtok elméleti szabadságának, a birtokosok többsége a korlátozásokat helyesebben ismeri el. Sőt még ott is, hol pozitív hatósági intézkedések állanak fenn, a birtok szabad használatára nézve, a megszorítások fenn tartani magukat. Így például:

A volt erdélyi helytartóság 1855 és 56-ban kiadott rendeleteivel, a birtok szabad használatát egyenesen kimondta ugyan, a községek azonban rendszerint megmaradtak a régi forgó által reájuk rótt korlátozások mellett.

A szőlők használata szintén több, ezen gazdasági ág által föltételezett korlátozásnak van alávetve.

Ott, hol a vetés-forgó nem szokáson alapul, ezt rendszerint az előjáróság, illetőleg a közgyűlés állapítja meg, figyelemmel a gazdasági igényekre, a talajra stb. A határozat hozatala legtöbbször egyénienkénti szavazás útján történik, csak kevés esetben birtokaránylag.

Egyes helyeken (Baranyában) a vetés-forgót három évenként állapítják meg.

Több helyről érkeznek panaszok az iránt, hogy a forgó megállapítása nem mindig kifogástalanul történik, második forum azonban nincs.

Növeli a zavart azon tény, hogy a forgó megtartására semmi sanctió nincs, sőt nem is lehet, épen ezért megtartása inkább facultativ s ott hol egyesek nem vetik magukat alá a határozatoknak, sokszor megbontják a gazdasági érdekek által indokolt vetés-forgót. Ennek támaszául legföllebb azon károkat és inconvenientiákat lehet tekinteni, melyek azt érik, ki a megszabott rendtől eltér. Helyenkint ki van mondva, hogy az ily birtokosok termékeiben elkövetett károkért a mezei őrszemélyzet nem felelős.

A közös-forgón és legeltetésen kívül a következő korlátozások emelendők ki.

A közös-forgóba eső parcellákon, vagy kisbirtokon kiűn a határba lakni, épületeket emelni egyes vidékeken, például a volt Királyföldhöz tartozott községekben csakis akkor szabad, ha a birtok legalább tíz hold.

Szőlők között a legeltetés általában el van tiltva, szántókon és réteken juhokat legeltetni tilos. Arad-megye egyes községeiben a folyók mentén levő földeket, melyek „dolmaul” szolgálnak, fölszántani nem szabad.

Aradban a vetés-forgó még az 1819-iki urbariumon alapul.

A közös-forgó fentartását főleg nem tagosított határokból legjobban gazdasági s mező-rendőri szempontból kívánatosnak jelzik. A közös ugar hagyása viszonyaink között a legtöbb helyen szükséges. A szabad gazdálkodás, kellő trágya nem fordítván a szántókra, sok helyen a termő erő kizsákmányolásához, a föld kimerítéséhez vezet. Pest-Pilis-Solt-kiskunmegye közigazgatási előadójának s az állattenyésztő egyesület elnökének véleménye szerint, oly községekben melynek határai calcaturára osztvák, a szemtermelés és állattenyésztés sikeresebb, a lakosság jólléte nagyobb.

Azon kérdésre nézve, vajjon a birtok használata a kötelező forgón kívül költessék-e még más korlátozásokhoz is; megoszlanak a vélemények.

Némely jelentéstevő szerint a szabad használatnak megszorítása a tulajdon korlátozását képezvén, el nem fogadható. Mások szerint pedig a takarmányosok hagyása, az intenzív gazdálkodás és állattenyésztés fejlődése érdekében kívánatos.

Brassó megye közigazgatási előadója erősen hivatkozik arra, hogy az ugarrendszernek semmiféle törvényes alapja nincs, a fejlődést gátolja, megnehezíti, sőt lehetlenné teszi az átmenetet a belterjesebb gazdálkodásra és állattenyésztésre. Külföldön is vannak rendezetlen határok, a birtok használata korlátozásokhoz kötve nincsen.

A mérsékeltbbek nézete szerint a takarmányosok és zöld ugar kötelezővé lennének ott tehető, hol ezt az állattenyésztés érdekei követelik, ezen kötelezés kiterjedne a birtok bizonyos részére, pl. $\frac{1}{6}$ -ára. Csakis a birtokosok $\frac{2}{3}$ -ának kívánatára lenne elrendelendő.

Az alföld egyes tagosított határaiban, a szabadon művelhető tanyai földeken kívül, vannak ugar dűlők, melyek egyikét takarmánynövényvel, másikát pedig rendszeren tengerivel vetik be. Csikmegyében az ott uralkodó kettős forgó a haladást lehetlenné teszi. Azok kik megkezdték a takarmány termesztést és óhajtanának a 3-as forgóra áttérni, ki vannak téve az ellenségesebb indulatu többség cseleinek és kártételeinek.

Az ugarrendszer hiveinek véleménye szerint, a korlátlan használatot kimondani, már azért sem lenne helyes, mert célra nem vezetne, a mennyiben gazdasági viszonyaink között kivihető nem lenne.

Szabályozni kell azonban az eljárást, mely szerint nem tagosított határokból a vetés-forgók megállapítottak; felvenni a törvénybe azon fő elveket, melyeket figyelemben tartva, kell majd eljárni a hatóságnak. Emellett legyen megadva a lehetőség, hogy a kisebbség sérelmei orvosolhatók legyenek.

A határozatokhoz kívánassék meg a birtokarány szerint szavazó birtokosok $\frac{2}{3}$ -a

Takarmányosok hagyása legfeljebb a nagy alföldi határokból lenne keresztülvihető, vagy kívánatos.

A kötelező vetés-forgó igen hátrányos lenne oly esetekben, hol a birtokosok illetősége egy dűlőben fekszik.

Az ugar és forgó kényszer a nagy rész véleménye szerint, csakis nem tagosított határokból lenne keresztülvihető, de emellett vannak olyanok is, kik azt kívánják, hogy ez bizonyos mérvben tagosított határokból is kiterjesztessék. Ott hol a távol dűlők kevés trágyát kapnak, a közös legeltetés sikerrel lenne alkalmazható. A forgó-kényszer, kisebb például 10 holdon alóli tagosított birtokokon, minden esetben alkalmazható lenne.

Az országos gazdasági egyesület véleménye szerint a gazdálkodás módjának megszabása kívánatos az áltéri birtokokon, oly laza homokos földeken, melyeknek talaja a szél által való elhordásnak van kitéve. Ezeket csak legelőként lehessen használni.

A meredek lejtőket bizonyos hajlási fokon túl felszántani, vagy kaszálni tilos legyen, mert ellenkező esetben, mint ez a jelentéstevő szerint Máramaros-megye több községében már tényleg bekövetkezett a termőréteg elpusztul.

Vannak-e közös legelők és ezek miként használtatnak és pedig; a természetesek, pl. a gyepek vagy erdei legelők, az ugarok, kaszálókon való legelő, továbbá a tarlók legeltetés által miként hasznosítottatnak?

Megfelel-e az eddigi eljárás és ha meg nem felel, milyen változtatás lenne célirányos?

Közös legelők rendszeren a nem tagosított határokból vannak, a tagosításkor kihalított legelőket a legtöbb helyen a marhatenyésztés és a volt urbéresek nem kis kárára fellőrték és eke alá fogták. A közös legelőket a község lakói a legtöbb esetben minden szabályozás nélkül használják, miből számos visszaélés ered. Némely helyen egy-egy szellér többet legeltet, mint a legtehetősebb telkes gazda, sőt sajátjukon kívül még idegen marhát is fogadnak bérbe. A legelők ennek folytán túl vannak terhelve s kizsároltatnak.

E pont alatt erdélyi gazd. egyesületünk még a következőket ajánlotta: A legeltetés egyáltalán csak rendes csordákban — nyájokban — legyen megengedve, egyes községbeliek állatainak külön legeltetése a legszigorubbán tiltandó és büntetendő; kivéve a kizárólagos tulajdont képező nagyobb terjedelmű legelőterületeket. Kivételes esztendőkből a törvényhatóság határozhat az esetleges legelő igénybe vehetése ügyében.

Itt-ott de aránylag nem sok helyen, de van hozva az arányosítás, limitatio, ez legtöbb esetben abban áll, hogy a legeltetendő marhák számát a birt. ingatlanhoz mérve szabják meg, néha az arányosítás alapját a fizetett földadó vagy pedig a közmunka váltság képezi. Bereg-megye egyes községeiben legeltetésre csak a faluba lakó birtokosok jogosítvák, idegen birtokos ezt, legyen bármennyi birtoka, nem veheti igénybe.

Egyes községekben azon lakosok, kik marhát nem hajtának a legelőre, bár joguk volna rá, pénzbeli kártérítést nyernek.

Az erdei és gyeplegelőkről szintén a fennebbiek állanak s ott, hol bérfizetés jár a legeltetésért, ezt nem egy esetben az adó törlesztésére fordítják.

A házi állatok különféle nemei, ugymint ló, szarvasmarha, juh és sertések számára ritkán jelölnek ki külön legelőterületet.

Néhol társulatokban gyakorolják a legeltetést, rendszeren kellő szervezés nélkül. Helyenként csupán a legeltetendő juhok száma van korlátolva.

A községek tulajdonát képező legelőket, főleg az alföld nagy határu városaiban a lakosok legelődíj, „szájbér“ befizetése mellett használhatják, idegen marhákat felvenni csupán annyiban szabad, a mennyiben a helybeliek marha létszáma ezt megengedi.

Erdélyre nézve a legelő marhák limitációjáról az Appr. Const. Parst. III. Cap. CXXIX. és CXXXII., anélkül, hogy ez a gyakorlati életben nagy hatással lenne.

Javaslatba hozatott, hogy a legelőként kihasított területeket, mint ilyeneket tartsák fönn. Az arányosítás mindenütt keresztül viendő, a legeltetés kötésség egy bizonyos birtok minimumhoz.

A sertéseknek külön legelő jelöltessék ki. A kecske és juh az erdőkből kiltandó.

A szántók miveltetésénél van-e közös nyomás, vagy vetés-forgó és ezt kik állapítják meg és pedig:

a) a község, a képviselő testület, az előjáróság, esetleg tanács, a községi bíró vagy polgármester, vagy pedig ezt illetőleg csak a községbeli földbirtokosok határoznak-e?

b) Ha a birtokosság határoz, ez személyenként,

a fizetett adó alapján, vagy pedig terület szerint (holdak száma) történik-e?

c) Ha a birtokosság személyenként határoz, ehhez milyen szám szükséges:

egyszerű többség,

kétharmada az érdekelteknek?

A vetés-forgó rendszerint szokáson, itt-ott régi urbéri szabályozáson, a volt határörvidék egyes helyein még a katonai uralom idejéből eredő hatósági intézkedésen alapul.

Ott hol új megállapítás szüksége forog fenn, ezt vagy az előjáróság mondja ki, vagy pedig a birtokosok többsége és pedig rendszeren szám, nem pedig birtokarány szerint.

A volt Királyföld egyes részeiben a birtokosság által kiküldött bizottság; Bihar egyes községeiben, a „gazdaközönségi választmány“ intézkedik.

A beérkezett javaslatok szerint a törvény ezen ügyeket utalja szintén a községek hatáskörébe, de állapítsa meg az eljárás főelveit, melyet esetleg egy megyénként összeállítandó

bizottság (kulturtanács) alkalmazza, ez ellenőrizné a végrehajtást is.

Ezen tanács álljon választott tagokból, közigazgatási tisztviselőkből s az elmélet embereiből.

Nograd-megye véleménye szerint, a volt jobbágyok testületé alakulva, határozzanak a vetés forgó iránt. Egy más javaslat szerint az összes birtokosság határozzon s ezen határozatot az előjáróság hajtja végre. A mai helyzetben a többség védtelen. —

Egyleti mozgalmak.

Választmányi ülés 1887. márczius 3-án.

Tartott alelnök Szabó József elnökleto alatt, jelen voltak: Br. Jósika Sámuel alelnök, Páll Sándor, Szenkovich Márton, Reich Albert, Szentgyörgyi Lajos, Dr. Szentkirályi Ákos, Sárossy Pál, Dr. Berde Áron, Tauffer Ferencz, Nagy Lajos, Sigmond Ákos, Dr. Hintz György egyleti pénztárnok, Gamauf Vilmos egyleti titkár, Fényes Károly jegyző.

1. A január 13-án tartott ülés jegyzőkönyve felolvasatván — a mai jegyzőkönyvnek hitelesítésére Dr. Berde Áron, Páll Sándor és Tauffer Ferencz tagtársak kéretnek fel.

2. E. titkár a közgyűlés határidejét kitűzni és a zárszámadás megvizsgálására bizottságot kiküldeni kér — a közgyűlés Husvét harmadnapján azaz ápril hó 12-én d. e. 10 órakor fog az egyleti helyiségben megtartatni, miről elnök Br. Kemény Gábor ó nagyméltósága külön értesítendő és a gyűlés vezetésére felkérendő. A zárszámadás és pénztár megvizsgálására, valamint az 1887-iki költségvetés elkészítésére alelnök Szabó József, Dávid Antal és Tóth Zsigmond tagtársak kéretnek fel.

3. Deés városa évdijas tagságát további hat évre megújítja — köszönettel fogadtatván, a kötelezvény a pénztárhoz tételik át.

4. Kertészeti szakosztály kéri, hogy az egyleti kertésznek a köztelken czélba vett kísérleti dinnye-termelés berendezésére 30 frt. segély adassék, melylyel szemben a kertész köteles lesz, kiosztás végeit dinnyemagot díjtalanul bocsátani a szakosztály illetve választmány rendelkezésére — a kérés megadatván, azon további feltétellel utalványoztatik a 30 frt, hogy az elkészítendő berendezési tárgyak leltárba veendőek és mint egyleti tulajdon kezelendőek.

5. 6. E. titkár jelenti, hogy a szolnok-dobokamegyei gazdasági egylet rendező bizottságával érintkezve a deési vándorgyűlés program tervezetét oda megküldötte, honnan az némi módosítással vissza is érkezett — választmány egyebekben elfogadván a programot, arra fogja kérni a t. rendező bizottságot, hogy tekintettel a vasuti menetrendre, sziveskedjék eredeti javaslatunkat magáévé tenni, mert különben a távolabb vidékről jött gazdáknak 24 órával tovább kellene Deésen időzniök.

7. Gr. Haller Luiza és —

8. Br. Bánffy Ernő a Szeremley-féle tyuk származása érdekében válaszukat beküldik — köszönettel fogadtatván, a válaszok a többi felkértektől sürgettetni fognak.

9. Miniszterium 72 elnöki szám alatt, a budapesti kiállítás hivatalos jelentés beszerzését és annak az egyletet illető részleteire nézve szakvéleményünk kijelentését óhajtja — a jelentés már korábban beszereztetvén, a kívánt véleményezés végett Dr. Berde Áron, Dr. Szentkirályi Ákos és Vörös Sándor tagtársaknak adatik ki.

10. Közlekedési miniszterium 870 sz. a. az erdélyi részi ipar érdekében tett mult évi előterjesztésünkre válaszol — tudomásul szolgál.

11. Kolozsmonostori tanintézet igazgatósága meghívás mellett a téli félév vizsgarendjét küldi meg — köszönettel fogadtatván lapban közöletett.

12. Szövetséges gazd. egyletek bizottsága megküldi a május 10-iki nagygyűlés programját és a szavazó s véleményező tagok tudatását kéri — képviselőkül felkéretnek Br. Kemény Gábor e. elnök; Tisza László t. elnök; Dr. Berde Áron és a titkár; kik a szavazás gyakorlása felett egymás között intézkedni fognak.

13. Az országos törzskönyvelő bizottság ügyének pártolását kéri és a szükséges nyomtatványokat mellékeli — a jelzett nyomtatványok a nevesebb tenyésztőkhöz kiküldendők.

14. Országos gazd. egylet az ápril 30-tól május 2-ig tartandó pusztateleki ekeversenyre hiv meg és bíráló tagok kinevezését kéri — köszönettel fogadtatván Vörös Sándor tagtárs urhoz kérdés fog intéztetni, hogy az ekeversenyre való esetleges felrándulása alkalmával nem volna-e hajlandó egyletünk részéről mint bíráló működni.

15. Sopron-megyei g. egylet átirata a jégbiztosítási szövetség ügyében — tudomásul szolgál.

16. 17. A Steier és a galicziai g. egyletek közgyűlési meghívói — köszönettel fogadtattak.

18. A kőbányai sertés üzlet 1886 évi jelentése — lapunkban kivonatosan közölve lett.

19. Kereskedelmi muzeum felkérése a tagsági belépés iránt — igazgató választmány elhatározza, hogy az erdélyi g. egylet évi tíz frt lefizetése mellett a kereskedelmi muzeum rendszer tagjainak sorába fog lépni.

20. Szentkirályi Árpád székely tengeriről szóló árjegyzékét beküldi — lapban röviden megemlítendő.

21. Farbanks mérleg-gyár árjegyzékét beküldi az érdeklődőknek az irodában rendelkezésükre áll.

22. Kérdés tétetvén az építendő vinczellérház ügyében — beható eszmecsere után kimondatott, hogy a jelenleg nagyon súlyos, de közelebről átdolgozandó építési szabályrendelet elkészültéig az építkezés mindenestre függöbben hagyassék, az azután szükséges előterjesztés megkészítésével pedig az elnökség megbizassék.

Hitelesítik :
Páll Sándor,
Dr. Berde Áron,
Taufner Ferencz,

Szabó József,
egyleti alelnök.
Gamauf Vilmos
egyleti titkár.

Élelmi szerek szállítása.

A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara azon értesítést vette a gyulafehérvári cs. kir. katonai élelmezési raktártól, hogy a verseny nagyobb mérvben való általánossá tétele szempontjából a cs. kir. hadsereg számára szükséges élelmiszerek bevásárlásánál a cs. és kir. közös hadügyminiszterium különösen a földbirtokosokat kívánja élelmezés szállításokra megnyerni s ennél fogva utasítást adott, hogy ott a hol nagyobb földbirtokosok és megbízható termelők a cs. kir. katonai kincstárral lebonyolítandó üzletek körüli járatlanság miatt vonakodnának szállításokba becsátkozni, oly szövetkezetek keletkezését kell elősegíteni a melyek előállításoknál fogva ugy tetemes teljesítményi képesség, valamint szoliditás iránt is kezességet nyújtanak.

Felhívjuk tehát a t. földbirtokos urakat, hogy vállalkozási szándékaikról egyenként vagy szövetkezet alakjában a kereskedelmi és iparkamarát értesíteni sziveskedjenek.

Kolozsvár, 1887. márcz. 9-én.

Sigmond Dezső,
elnök.

Gámán Zsigmond,
titkár.

Uj fajta székely törökbuza

a széküldött árjegyzék szerint mint igen korai termelésre ajánlható. A Bihar megyében történt kísérletek szerint, az ápril 16-án elvetett már július 12-én érve törték le. Termései is nagyok, k. holdanként 23 hl. mi a közönséges magyar tengeri termésével szemben majdnem kétszeres. A székely törökbuza csalamádé termelésre is igen jönak ígérkezik, miután növényzete finomabb, jobb takarmányt szolgáltat. E törökbufazafaj tiszta magja Szentkirályi Árpádnál — Székely-Kereszturon — kapható és pedig : 5 kg. 1 frt 30 kr; 25 kg. 5 frt; 50 kg. 8 frt; 100 kg. 15 frt árban; csomagolás és fuvar költségén kívül. —

Füzdugvány eladás.

A földmívelési ministerium közhírré teszi, hogy a kolozsmonostori, kassai és debreczeni m. kir. gazd. tanintézeteknél 249,000 darab különböző fajú füzdugvány áll rendelkezésre: 1000 drb ára 1 frt 20 kr, csomagolási költség 10 kr. A megrendelések közvetlenül az illető tanintézetek igazgatóságaihoz czimzendők. A dugványok vételára, valamint a csomagolási és szállítási költségek a küldemény utánvételezése mellett szedetnek be. —

Marhaszállítás Pozsonyból

Bécsbe, tetemesen megnehezítettett, (ez reánk nézve annyiból fontos, mert tőlünk is szállítanak Pozsonyba állatokat,) az osztrák legfőbb törvényszék határozata által, mely elutasítá a bécsi mézárosok azon kérelmét, hogy Bécs városa ne szedhessen vásárdíjat a pozsonyi vásáron vett marhák után. A határozat szerint darabonként 1 frtnyi díj szedhető. Most a pozsonyiak kérvényt intéztek a magyar földmívelési miniszterhez, járna közbe e sérelmes díjszedés megszüntetésére, vagy szólítsa fel az osztrák-

magyar államvasut társaságot építtesseu Bécsben a lerakodó helytől a vágóhidhoz egy külön hajtó utat. A társulat, a konzorcium segítségével hajlandó az utkiépítésére, ha Bécs városa kijelenti, hogy az ezen uton hajtott marhák után díjat nem szed.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

EQUITABLE

az Egyesült-Államok életbiztosító-társasága NEW-YORK-ban.
Alapították 1859-ben.

Biztosítási állomány 1886. december 31-én 1,717,000,000 márká.

Az új felvételek kitétek:

1884-ben 360.000,000	1885-ben 408.000,000	1886-ban 471.000,000 márká.
-------------------------	-------------------------	--------------------------------

Az ősszalap emelkedett 1886. január hó 1-től 1887. január hó 1-ig 272.000,000 márkáról 321.000,000 márkára.

A tiszta nyereségtöbblet 1887. január hó 1-én 680.000,000 márkát tesz ki és a múlt évhez viszonyítva 130.000,000 márkával emelkedett. Tőkebefektetések Európában 16 000,000 márkán felül. A kötvények 3 év múlva kifogásolhatlanok Minden kötvény visszavásárlási és leszállítási joga 3 év múlva. A 100.000 dollárból álló részvénytőke alapszabályszerűleg csak is 7 $\frac{1}{2}$ % kamatoztatik, az azon felül sok millióra rugó nyereség kizárólag a biztosítottak javára esik.

Aligazgatóság Magyarország részére:

(8.) Budapest, Andrassy-út 12. sz. (1-6.)

ELADÓ BIKÁK.

Udvarhelymegyében, Véczke községében
posta N.-Kend.

MEZEY LAJOS cs. kir. kapitánynál
5 darab magyarfajú kitüntetett

BIKA ELADÓ.

(9.)

(1-3.)

(3.)

ELADÓ:

(4-5.)

1000 drb. Saazi komló dugvány, ezere 5 frt.

3000 drb. Saazi egy éves gyökeres dugvány
ezere 15 frt.

Mezei paszuly törpe, hófehér, bőtermő (szemelt
vetőmag) 100 kilónként 10 frt

Árak Homoródi vasútállomáson értendők.

Homorod-Héviz. Gr. Haller János.

PIACZI ÁRAK.

A h e t i v á s á r		Gabona mérték	tisztá buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török- buza	100 kilo		1 köb- meter tüzifa	1 kilo marha- hús	
h e l y e	napja								széna	szal- ma			
k r a j e z á r o k b a n													
Budapest	márczius	12	metermázsa	910	—	680	670	660	610	—	—	—	—
Brassó	márczius	11	hektoliter	620	400	370	340	210	420	185	130	230	32
Deés	márczius	8	"	580	540	480	—	280	480	680	258	320	32
Fogarás	márczius	11	"	650	550	350	—	220	450	350	200	210	28
Gyula-Fehérvár	márczius	12	"	650	540	415	—	250	415	250	200	260	32
Kézdi-Vásárhely	márczius	10	"	620	—	400	380	205	460	270	90	220	28
Kolozsvár	márczius	3	metermázsa	830	—	560	—	540	530	400	240	300	34
Maros-Vásárhely	márczius	10	metermázsa	813	595	560	—	560	570	200	180	280	36
Nagy-Szeben	márczius	11	hektoliter	610	490	410	450	250	440	200	130	300	32-36
Nagy-Várad	márczius	8	"	630	456	412	368	246	410	350	150	380	44
Sepsi-Szent-György	márczius	14	"	600	580	330	250	200	400	300	100	150	28
Szász-Régen	márczius	10	"	575	500	350	275	225	390	340	220	260	30
Torda	márczius	5	"	625	400	400	350	225	390	300	30	238	28